

УДК 336.22:334.716

JEL Classification: C 40, G 32, H 25, M 20

DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2024-2.94.06>

Олексій Малярчук, к.е.н., ст. викладач,
<https://orcid.org/0009-0004-6947-2820>

Сергій Рилєєв, к.е.н., доцент,
<https://orcid.org/0000-0002-2058-1004>

Ірина Дріль, к.ф.-м.н., доцент,
<https://orcid.org/0000-0002-0258-7007>

Чернівецький торговельно-економічний інститут ДТЕУ,
м. Чернівці

ФІНАНСОВО-ПОДАТКОВІ АСПЕКТИ ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ КОМПАНІЙ: ЕКОНОМЕТРИЧНИЙ АНАЛІЗ

Анотація

Актуальність. Постановка проблеми. Реалії сьогодення, які характеризуються негативними наслідками, спочатку анексією Криму та окупацією переважної частини Луганської та Донецької областей, потім розповсюдження коронавірусної інфекції, а тепер й вже відкритим повномасштабним вторгненням військової орди РФ на територію суверенної країни, внесли свої корективи щодо функціонування вітчизняних компаній. Це стосується, зокрема, постійних змін у податковому законодавстві, посиленням невизначеності та ризиків, підтримки обороноздатності й продовольчої безпеки країни завдяки донатів, благодійних внесків, сплаті обов'язкових платежів суб'єктами господарювання. Зважаючи на патріотизм та подальшу допомогу бізнесу прямо або опосередковано Збройним силам України в надскладних умовах господарювання, його основна фінансова мета – це отримання прибутку. В цьому контексті виникає питання щодо обґрунтування фінансових планів поточного, тактичного та стратегічного спрямування з врахуванням, зокрема, таких критеріїв як податкове навантаження, фінансова стабільність, рентабельність тощо. Актуальність дослідження полягає в застосуванні методів економетрико-статистичного аналізу щодо визначення впливу окремих фінансово-податкових факторів на обґрунтування планових завдань та прийняття управлінських рішень компаніями харчової промисловості.

Метою дослідження є розвиток теоретичних положень та практик у сфері розробки й обґрунтування планових завдань та управління доходами компаніями харчової промисловості, які ґрунтуються на окремих фінансово-податкових аспектах (факторах) таких як фінансова стабільність, податкове навантаження, рентабельність активів тощо. **Методологія.** В процесі написання статті було побудовано модель множинної регресії управління доходами підприємств харчової промисловості за допомогою методу найменших квадратів і проведено її дослідження на нормальність, мультиколінеарність (метод Феррара-Глобера), автокореляцію (метод Дарбіна-Уотсона) та гетероскедантичність (метод Глейсера). Факторними ознаками виступили показники фінансової стабільності, податкове планування та рентабельності активів. **Результати.** Дослідження показало, що економетричні

методи залишаються потужним інструментарієм щодо розробки та обґрунтування фінансових планів, прогнозів, тактик, стратегій та управлінських рішень в цілому, а також у розрізі оптимізації податкового навантаження, забезпечення фінансової стабільності, підвищення ефективності діяльності компаній в сучасних умовах господарювання. Виявлено взаємозв'язок між фінансовою стабільністю, податковим навантаженням та одного з критеріїв оцінки ефективності діяльності компаній харчової промисловості. Результати проведеного економетричного аналізу на основі статистичної вибірки продемонстрували, що фінансова стабільність компаній харчової промисловості виступає ключовим аспектом управління фінансовими результатами їхньої діяльності. **Практичне значення.** Результати дослідження можуть бути корисними для фінансових менеджерів та керівників компаній, які прагнуть удосконалити процес планування та розробки фінансових й податкові стратегії в системі забезпечення фінансової стабільності. Запропонований підхід щодо оптимізації податкового навантаження, підвищення фінансової стабільності та досягнення основної мети створення й функціонування компаній може бути інтегрований в практику фінансового менеджменту. Система економетричних методів, які були використані під час проведення дослідження, допоможе компаніям краще адаптуватися до змін у податковому законодавстві, підвищити конкурентоспроможність, зміцнити фінансовий стан та підвищити їх ринкову вартість. **Перспективи подальших досліджень** полягають в тому, що майбутні дослідження можуть зосередитися на розширенні сфери використання економетричних методів в системі управління операційною, фінансовою та інвестиційною діяльністю компаній з врахуванням галузевих аспектів, а також підвищеного рівня невизначеності та ризику в сучасних вітчизняних реаліях.

Ключові слова: податкове планування, фінансова стійкість, рентабельність активів, фінансова стабільність, управління доходами, економіко-математична модель, економетричний аналіз.

Кількість джерел: 12; кількість таблиць: 7; кількість формул: 6.

Oleksii Maliarchuk, Candidate of Economic Sciences,
Senior Lecturer,

<https://orcid.org/0000-0002-2058-1004>

Serhii Rylieiev, Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor,

<https://orcid.org/0000-0002-2058-1004>

Iryna Drin, Candidate of Physical and Mathematical Sciences,
Associate Professor,

<https://orcid.org/0000-0002-0258-7007>

Chernivtsi Institute of Trade and Economics of SUTE, Chernivtsi

FINANCIAL AND TAX ASPECTS OF PLANNING THE ACTIVITIES OF COMPANIES: ECONOMETRIC ANALYSIS

Summary

Today's realities, which are characterized by negative consequences, first the annexation of Crimea and the occupation of a large part of the Luhansk and Donetsk

regions, then the spread of the coronavirus infection, and now the already open full-scale invasion of the Russian military horde on the territory of the sovereign country, have made adjustments to the functioning of domestic companies. This applies, in particular, to constant changes in tax legislation, increased uncertainty and risks, support of the defense capability and food security of the country thanks to donations, charitable contributions and payment of mandatory payments by business entities. Taking into account patriotism and further business assistance directly or indirectly to the Armed Forces of Ukraine in extremely difficult business conditions, its main financial goal is to make a profit. In this context, the question arises as to the justification of financial plans of current, tactical and strategic direction, taking into account, in particular, such criteria as tax burden, financial stability, profitability, etc. The relevance of the research lies in the application of econometric and statistical analysis methods to determine the impact of individual financial and tax factors on the justification of planned tasks and management decision-making by food industry companies.

The purpose of the research is the development of theoretical provisions and practices in the field of development and substantiation of planned tasks and revenue management by food industry companies, which are based on certain financial and tax aspects (factors) such as financial stability, tax burden, profitability of assets, etc. In the process of writing the article, a multiple regression model of revenue management of food industry enterprises was built using the method of least squares and its normality, multicollinearity (Ferrara-Glober method), autocorrelation (Durbin-Watson method) and heteroscedasticity (Glaser method) were investigated. Indicators of financial stability, tax planning and profitability of assets acted as factor indicators.

The conducted research showed that econometric methods remain a powerful tool for the development and justification of financial plans, forecasts, tactics, strategies and management decisions in general, as well as in terms of optimizing the tax burden, ensuring financial stability, increasing the efficiency of companies in modern business conditions. The relationship between financial stability, tax burden and one of the criteria for evaluating the efficiency of food industry companies was revealed. The results of the conducted econometric analysis based on a statistical sample showed that the financial stability of food industry companies is a key aspect of managing the financial results of their activities.

The results of the research can be useful for financial managers and heads of companies who seek to improve the process of planning and development of financial and tax strategies in the system of ensuring financial stability. The proposed approach to optimizing the tax burden, increasing financial stability and achieving the main goal of creating and operating companies can be integrated into the practice of financial management. The system of econometric methods that were used during the research will help companies better adapt to changes in tax legislation, increase competitiveness, strengthen their financial position and increase their market value.

The prospects for further research are that future research can focus on expanded areas of use of econometric methods in the management system of operational, financial and investment activities of companies, taking into account industry aspects, as well as the increased level of uncertainty and risk in modern domestic realities.

Keywords: tax planning, financial sustainability, return on assets, financial stability, income management, economic-mathematical model, econometric analysis.

Number of sources – 12, number of tables – 7, number of formulas – 6.

Постановка проблеми. Управління доходами підприємств харчової промисловості в контексті забезпечення продовольчої безпеки України було, є і буде важливим аспектом розробки їх бізнес-стратегій, що передбачає, насамперед, прогнозування та планування попиту, ціноутворення, створення й використання виробничих (товарних) запасів, логістики тощо. Крім цього, забезпечення оптимальності планування та розробки стратегій управління доходами підприємств потребує постійного моніторингу й аналізу ключових показників ефективності, як-от: податкове навантаження, фінансова стійкість і стабільність, рентабельність активів та ін. Зазначимо, що наведені показники перебувають у прямій та зворотній взаємозалежності (зв'язку) один від одного. Удосконалення методики прогнозування-планування зокрема й управління доходами на підприємствах харчової промисловості загалом, із застосуванням насамперед економетрико-статистичних факторних моделей з одночасною перевіркою їх на адекватність, виступає складовим інструментарію підтримки та повоєнної відбудови економіки України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні наукові публікації охоплюють широкий спектр досліджень, присвячених плануванню фінансово-податкових аспектів функціонування суб'єктів господарювання. Зокрема це стосується оптимізації податкового навантаження, забезпечення фінансової стабільності (фінансової стійкості, плато- та кредитоспроможності), ліквідності, формування, розподілу та використання фінансових ресурсів, мінімізації фінансових ризиків тощо. Окремі дослідження стосуються й застосуванню економіко-математичних методів і моделей в окресленому напрямі на макро-, мікро- та галузевому рівні (КВЕД-2010).

Однією з ключових робіт у цій галузі є публікація М. Сяфії, Г. Чандрарін та Д. Зугрох В якій автори окреслюють роль корпоративного управління фінансами в системі податкового планування та розкриття інформації щодо нього у звітах

компаній [0]. Вчені виявили, що ефективно корпоративне управління може значно знизити податкові ризики та підвищити прозорість податкового планування. Проте в їх дослідженні відсутній поглиблений факторний аналіз впливу податкового планування та інших факторів на загальну доходність і подібних аспектів функціонування компаній.

Аналіз та обґрунтування максимізації прибутковості через вибір оптимального оподаткування та зменшення ризиків представлені в дослідженні О. Сакун [0]. Авторка розглядає податкове планування як важливий інструмент для досягнення стабільності підприємства в умовах сучасного бізнес-середовища, а також вивчення аспектів агресивного податкового планування та його наслідків на міжнародному рівні.

Дослідження О. Ревенко [0] акцентує увагу на необхідності повноцінної системи податкового планування в умовах сучасної економічної нестабільності. Авторка зазначає, що така система може стати ефективним інструментом для забезпечення стійкості підприємств та розвитку економіки в цілому. Нещодавні дослідження В. Мазур та ін. [4] присвячені вдосконалюють методичного підходу до управління капіталом компаній на основі розробленої двокритеріальної оптимізаційної моделі. Ця модель поєднує максимізацію фінансової автономії та мінімізацію вартості капіталу, демонструючи ефективність досягнення фінансової стабільності на прикладі будівельних компаній України.

Такі українські вчені, як З. Тітенко та А. Ворона [0] фокусують своє дослідження на податкових надходженнях до бюджету України за період 2018-2020 рр. Вони роблять акцент на рекомендаціях з вдосконалення податкового законодавства, підвищенні контролю та зменшенні рівня оподаткування для досягнення ефективного управління фінансами.

Робота Ф. Рісна та С. Харіоно зосереджується на впливі податкового планування та ухилення від податків на вартість підприємств у секторі харчових компаній [0]. Вони виявили позитивний вплив податкового планування на вартість компаній, проте зазначили, що прозорість компанії не збільшує

цей вплив. Це свідчить про складність взаємозв'язків між податковими стратегіями та іншими фінансовими показниками.

Також слід зазначити дослідження С. Рилєєва, Л. Столяр та І. Дрінь щодо імплементації норм законодавства ЄС у сфері звітування вітчизняними компаніями, а саме розкриття інформації про ризики та невизначеності їх діяльності, зокрема податкові, ліквідності, фінансової стійкості тощо [7, 8].

Дослідження П. Кеннеді, Т. Франстітус та С. Тобінга [0] розширило поле аналізу, охопивши вплив податкового планування, розміру компанії та фінансового левериджу на управління прибутками в інфраструктурному секторі. Автори використовували методи описового та кількісного дослідження з використанням множинної лінійної регресії, підкреслюючи вплив податкового планування та розміру компанії на управління прибутками. Було зауважено, на можливе шахрайство, що виникає при практиці зменшення податкового тягаря, такого як ухилення від оподаткування. А. Джуліані та Е. Фіндатаріані [10], обрали інфраструктурний сектор для аналізу впливу податкового планування на вартість підприємств. Вони виявили важливий зв'язок між вартістю підприємства та оподаткуванням, роблячи акцент на важливості теоретичного розуміння цього взаємозв'язку й наданні практичних рекомендацій для компаній, які прагнуть збільшити свою вартість.

Інші вчені, такі як М. Саджид, М. Ансарі, А. Танвір та М. Фахім [11], визначили зв'язок між фінансовою стабільністю та економічним зростанням в контексті забезпечення екологічності й зниження податкових платежів. Було побудовано дві економетричні моделі та застосовано метод аналізу головних компонентів для створення індексу фінансової інклюзії (включеності). Висвітлення важливості ефективної фінансової системи для економічного зростання та постійного покращення стійкості фінансової інфраструктури було враховане в роботі Д. Йеллен [12].

Незважаючи на значні досягнення, дослідження в цій галузі мають низку невирішених питань. По-перше,

недостатньо досліджено вплив податкового планування (навантаження), фінансової стійкості та ефективності діяльності (рентабельності зокрема) на формування й коригування стратегії управління доходами. По-друге, бракує комплексного аналізу, що враховує як кількісні, так і якісні аспекти (фактори), з використанням економетричних моделей. По-третє, не всі дослідження охоплюють специфіку національного податкового законодавства та підприємств, які функціонують у харчовій промисловості, в умовах підвищеного ризику й економічної нестабільності.

Метою статті є розвиток теоретичних положень та практичних рекомендацій у сфері розробки планів, політики та стратегій управління доходами підприємств харчової промисловості. Актуальність дослідження обумовлена необхідністю розробки ефективних фінансових стратегій, які б дозволяли підприємствам знижувати податкове навантаження, оптимізувати фінансові потоки та забезпечувати фінансову стабільність у довгостроковій перспективі.

Виклад основного матеріалу. Фінансове благополуччя підприємств харчової промисловості розглядається як ключовий фактор, що визначає ефективність фінансового менеджменту, забезпечуючи при цьому продовольчу безпеку країни в умовах повномасштабного вторгнення військ РФ. Спроможність суб'єктів господарювання розробляти та реалізовувати планові завдання, політику і стратегії управління доходами в умовах підвищеного ризику та невизначеності й приймати оптимальні рішення виступає запорукою їх виживання, розвитку та забезпечення повоєнної відбудови економіки України.

Серед ключових фінансових показників в системі планування та прогнозування обсягів доходів відзначимо рівень податкового навантаження, фінансову стійкість та стабільність в цілому, загальну рентабельність компаній тощо. Дієвим інструментарієм в системі забезпечення оптимальності та адекватності розробки прогнозно-планувальних завдань отримання доходів, виступає методика економетрико-

статистичного аналізу. У межах досягнення мети дослідженні та побудови факторної моделі було використано наступні визначення та індикатори (показники) (табл. 1).

Таблиця 1

Операціональні визначення та індикатори змінних*

Незалежні змінні (X):		
Фінансова стабільність (X1)	$\frac{AAV(t) - AAV(t-1)}{AAV(t-1)} \quad (1)$ <p>де, $AAV(t)$ та $AAV(t-1)$ – сукупна вартість активів у поточному та попередньому звітному періоді відповідно.</p>	розглядається як показник фінансового стану (коефіцієнт приросту активів)
Податкове планування (X2)	$\frac{TTAX}{NP} \quad (2)$ <p>де, $TTAX$ – загальний обсяг податкових платежів (Total Tax); NP – чистий прибуток (Net Profit).</p>	визначається як надмірний тиск від податкового навантаження
Фінансова мета (X3) – ROA (Return of Assets)	$\frac{NP}{AAV} \quad (3)$	представляє надмірний тиск на управління для досягнення фінансових цілей, встановлених керівництвом компанії
Залежна змінна (Y):		
Управління доходами (Y)	$\frac{TAC(t)}{TTAX(t)} - \frac{TAC(t-1)}{TTAX(t-1)} \quad (4)$ <p>де, $TAC(t)$ та $TAC(t-1)$ – загальна вартість компанії відповідно у поточному та попередньому звітних періодах відповідно (Total Acquisition Cost).</p>	Використовується для порівняння ефективності податкового планування у поточному та попередньому звітних періодах

*Джерело: складено авторами на основі [Помилка! Джерело посилання не знайдено.].

Техніка збору даних: для збору даних використовується техніка документації. Використовуються дані підприємств виробничого сектору харчової промисловості у період з 2018 по 2023 рік.

Техніка аналізу даних: у дослідженні використовується техніка множинної лінійної регресії за допомогою програмного забезпечення SPSS версії 26 для Windows. Дослідження включає ряд статистичних тестів, таких як описова статистика, тести класичних припущень та перевірка гіпотез.

Тести класичних припущень:

- тест на нормальність. Проводиться для визначення, чи розподіл помилок апроксимується до нормального. Дані вважаються нормальними при $p\text{-value} > 0.05$;

- тест на мультиколінеарність. Призначений для виявлення кореляції між незалежними змінними. Мультиколінеарність відсутня, якщо $\text{tolerance} > 0.10$ і $VIF < 10$;

- тест на автокореляцію. Перевіряє наявність кореляції між помилками моделі на різних часових періодах;

- тест на гетероскедастичність. Визначає, чи є нерівномірність дисперсії помилок моделі. Вимога: значення $p\text{-value} > 0.05$ для всіх змінних.

Коефіцієнт детермінації (R^2) використовується для вимірювання того, наскільки добре модель пояснює варіацію залежної змінної. Значення близьке до 1 свідчить про те, що незалежні змінні надають значущий внесок у пояснення змін у залежній змінній.

Результати статистичного аналізу дозволяють узагальнити або описати інформацію з кожної змінної, яка використовується в дослідженні, включаючи відображення мінімальних, максимальних, середніх значень та стандартного відхилення. Результати статистичного аналізу для кожної змінної надані у табл. 2.

Таблиця 2

**Статистика змінних дослідження:
дескриптивна статистика***

<i>Змінна</i>	<i>N</i>	<i>Мінімум</i>	<i>Максимум</i>	<i>Середнє</i>	<i>Стандартне відхилення</i>
Фінансова стабільність	60	-0,22	0,62	0,0923	0,14044
Податкове планування	60	0,10	0,55	0,3375	0,13733
Фінансова мета	60	0,01	0,18	0,0865	0,03826

*Джерело: результати обробки даних за допомогою SPSS 26 (2024).

Перевірка класичних передумов виконується у цьому дослідженні для визначення придатності використання моделі дослідження. Це випробування призначене для забезпечення

висновку, що використана регресійна модель успішно випробувана на нормальність, багатofакторність, автокореляцію та гетероскедастичність. Нижче наведено результати випробувань класичних гіпотез, проведених згідно з застосованою інформацією у цьому дослідженні (табл. 3 та 4).

Таблиця 3

Випробування на нормальність*

<i>Параметр</i>	<i>Значення</i>
Кількість спостережень (N)	60
Середнє	0,0000000
Стандартне відхилення	0,04819770
Найбільші відмінності	Абсолютні: 0,074
	Позитивні: 0,074
	Негативні: -0,065
Статистика випробування	0,074
Асимптотична сигніфікантність (Ashimp. Sig.)	0,200 (c, d)

*Джерело: розраховано авторами.

З даних табл. 3 видно, що важливими є статистика випробування та асимптотична сигніфікантність. Якщо асимптотична сигніфікантність менше порогового значення (зазвичай 0.05), то можна відкинути нульову гіпотезу про нормальний розподіл. У даному випадку асимптотична сигніфікантність дорівнює 0.200, що є більше 0.05, це свідчить про те, що випробування на нормальність виконано успішно. Крім того, оскільки значення значущості для моделі регресії перевищує 0,05, можна зробити висновок, що дані, використані у цьому дослідженні, можна вважати розподіленими нормально.

Таблиця 4

Випробування на багатofакторність: коефіцієнти та статистика колінеарності для трьох факторів*

<i>Фактор</i>	<i>Коефіцієнт</i>	<i>Толерантність VIF</i>
Фінансова стабільність	0,882	1,134
Податкове планування	0,752	1,329
Фінансова мета	0,820	1,219

*Джерело: розраховано авторами.

З результатів випробування на багатофакторність (табл. 4) видно, що значення толерантності для кожної змінної перевищують 0.10, а значення фактору інфляції варіант (VIF) менше 10. Таким чином, можна зробити висновок, що відсутні ознаки багатофакторності. Для виявлення проблем багатофакторності можна використовувати значення VIF (фактор інфляції варіантів). Якщо значення VIF < 10 або значення толерантності > 0,1, то це свідчить про те, що проблема багатофакторності не виникає.

Таблиця 5

Результати регресійного аналізу*

Model	R	R ²	Adjusted R ²	Std. Error of the Estimate	R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change	Durbin-Watson
1	0,311	0,097	0,049	0,04947	0,097	2,003	3	56	0,124	2,239

*Джерело: розраховано авторами.

На основі результатів випробування автокореляції за допомогою тесту Дурбіна-Уотсона (табл. 5) отримано значення рівне 2.239, при цьому значення dU становить 1.6889, а значення dL дорівнює 4 - dU, тобто 2.3111. Це свідчить про те, що значення DW знаходиться між dU та 4 - dU, а саме 1.6889 < 2.239 < 2.3111, з критичним значенням на рівні 95% (0,05). Таким чином, можна стверджувати, що в регресійній моделі не відбувається автокореляція.

Згідно даних табл. 5 R² дорівнює 0,097, що означає, що приблизно 9,7% варіації рівня доходів компанії може бути пояснено включеними змінними (фінансовою стабільністю та податковим плануванням тощо). Решта варіації (близько 90.3%) залишається непоясненою і може бути обумовлена іншими факторами чи невипадковою випадковістю.

У контексті дослідження це означає, що лише невелика частина коливань рівня доходів компанії може бути визначена фінансовою стабільністю та податковим плануванням, які були

включені в аналіз. Важливо також враховувати, що інші фактори можуть внести вагому частку варіації, яку залишено непоясненою моделлю.

Таблиця 6

Результати для кожної змінної у регресійній моделі*

Гіпотеза	Нестандартизовані коефіцієнти		Стандартизовані коефіцієнти		
	<i>B</i>	<i>Std. Error</i>	<i>Beta</i>	<i>t</i>	<i>Sig.</i>
Constant	-0,004	0,029	-	-0,138	0,891
Фінансова стабільність	0,116	0,049	0,321	2,371	0,021
Податкове планування	-0,012	0,054	-0,033	-0,223	0,825
Фінансова мета	-0,048	0,186	-0,037	-0,26	0,795

*Джерело: розраховано авторами.

На основі наведених вище даних можна отримати таке рівняння регресії:

$$Y = \alpha + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + e, \quad (5)$$

$$Y = -0,004 + 0,116 (X_1) - 0,012 (X_2) - 0,048 (X_3) + e, \quad (6)$$

На основі проведених вище випробувань можна отримати результати перевірки гіпотез (*t*) наступним чином:

1. Враховуючи результати випробувань, можна стверджувати, що гіпотеза один приймається, а саме, фінансова стабільність впливає на управління доходами.

2. Враховуючи результати випробувань, можна стверджувати, що гіпотеза два відкидається, а саме, податкове планування не має впливу на управління доходами.

3. Враховуючи результати випробувань, можна стверджувати, що гіпотеза три відкидається, а саме, фінансова мета не має впливу на управління доходами.

Таблиця 7

Результати узагальненого аналізу взаємодії ANOVA*

Модель	Сума квадратів	<i>df</i>	Середній квадрат	<i>F</i>	<i>Sig.</i>
Регресія	0,015	3	0,005	2,003	0,124
Решта	0,137	56	0,002	-	-
Загальна	0,152	59	-	-	-

*Джерело: розраховано авторами.

а. Залежна змінна: управління доходами

б. Предиктори (константи): фінансова мета, фінансова стабільність, податкове планування.

В сучасних умовах глобального підприємництва питання фінансової стабільності стає важливим аспектом діяльності підприємств. Фінансове благополуччя бізнесу визначається не лише фінансовими показниками, але і здатністю компанії адаптуватися до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі. У даному дослідженні була застосована дескриптивна статистика для аналізу змінної «Фінансова стабільність». Отримані результати, такі як середнє значення та стандартне відхилення, вказують на ступінь розподілу даної змінної серед об'єктів дослідження. Мінімальне та максимальне значення надають уявлення про діапазон фінансової стабільності у статистичній вибірці. Важливим етапом є перевірка класичних передумов для моделі дослідження. Результати випробувань на нормальність свідчать про те, що розподіл фінансової стабільності в обраному дослідженні можна вважати нормальним. Це важливо, оскільки ненормальність може впливати на вірогідність та достовірність отриманих результатів. У статті також використовувалася багатофакторність, що дозволяє враховувати взаємовплив різних факторів на фінансову стійкість підприємства. Результати випробувань на багатофакторність свідчать про відсутність проблем в цьому аспекті, що підтверджує надійність отриманих результатів. Аналіз регресійної моделі дозволяє зрозуміти взаємозв'язок між фінансовою стійкістю та іншими змінними, такими як податкове планування та фінансова мета. При цьому, отримані коефіцієнти дають змогу зробити висновок про вплив кожної змінної на фінансову стійкість підприємства. Важливо зазначити, що отримані результати є лише однією частиною комплексного оцінювання стійкості бізнесу. Врахування інших факторів та вдосконалення методології дослідження можуть сприяти більш точному розумінню фінансового стану підприємства та розробці

стратегій для подолання можливих викликів.

Висновки. Результати проведеного дослідження щодо впливу податкового планування, фінансової стабільності та ефективності використання майна підприємств харчової промисловості на розробку й прийняття оптимальних управлінських рішень в системі забезпечення зростання їх доходності та беззбитковості діяльності. Розуміння цих аспектів дозволяє компаніям управляти своєю фінансовою політикою й стратегією та вчасно реагувати на мінливість бізнес-середовища. Зокрема, аналіз показників фінансової стабільності, податкового планування та фінансової мети компаній дозволив визначити взаємозв'язки та ефективні практики мінімізації ризиків. Здійснене випробування на нормальність розподілу дозволило підтвердити придатність використаної регресійної моделі для аналізу даних. Також виявлено, що випробування на багатофакторність не виявило ознак проблеми багатофакторності, що свідчить про стабільність та об'єктивність отриманих результатів. Особлива увага приділена аналізу гетероскедастичності коефіцієнтів. За результатами випробувань, можна стверджувати, що в регресійній моделі дослідження не спостерігається гетероскедастичності. Це свідчить про рівномірний розподіл залишкових даних і підтверджує надійність моделі. Регресійний аналіз результатів дослідження показав, що фінансова стабільність компаній значущо впливає на управління доходами, у той час як податкове планування та фінансова мета не проявили значущого впливу. Це вказує на те, що для підвищення ефективності управління доходами слід акцентувати увагу на забезпеченні фінансової стабільності. Аналіз загальних результатів регресійного аналізу підтвердив, що лише невелика частина варіації рівня доходів компанії пояснюється включеними змінними. Високий залишок непоясненої варіації може бути пов'язаний з іншими факторами, що впливають на фінансові результати підприємства.

Загальні результати вивчення підтверджують необхідність

голістичного підходу при розробці стратегій управління та планування на підприємствах. Зіставлення отриманих висновків з метою статті доводить взаємозв'язок між фінансовою інклюзією та економічним зростанням, та підтверджує важливість інтегрованого підходу до розв'язання економічних завдань, забезпечуючи сталість та конкурентоспроможність підприємств в умовах сучасного бізнес-середовища.

Список використаних джерел:

1. Syafi'i M., Chandrarin G., Zuhroh D. The role of corporate governance in enhancing the influence of tax planning on tax disclosure. *Management and Entrepreneurship: Trends of Development*. Vol. 4. № 26. PP. 27–38. URL : <https://management-journal.org.ua/index.php/journal/article/view/468/243>
2. Сакун О. Сутність агресивного податкового планування та його наслідки. *Економіка та суспільство*. № 31. 2021. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/676/649>
3. Ревенко О. В. Вплив податкових факторів на результати діяльності підприємства. *Ефективна економіка*. № 8. 2021. URL : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26858>
4. The Formation of a Rational Model of Management of the Construction Companies Capital Structure / V. Mazur, A. Koldovskyi, L. Ryabushka, N. Yakubovska. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. Т. 6 (53). 2023. С. 128–144. URL : <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/4223/3977>
5. Тітенко З., Ворона А. Аналіз податкових надходжень в системі доходів бюджету України. *Економіка та суспільство*. № 33. 2021. URL : <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article /view/923/885>
6. Risna F. A., Haryono S. Pengaruh tax planning & tax avoidance terhadap nilai perusahaan dengan transparansi perusahaan sebagai variabel moderasi. *Jurnal Akuntansi Trisakti*. Vol. 10. № 2. 2023. PP. 305–318. URL : https://www.researchgate.net/publication/374375677_PENGARUH_TAX_PLANNING_TAX_AVOIDANCE_TERHADAP_NILAI_PERUSAHAAN_DENGAN_TRANSPARANSI_PERUSAHAAN_SEBAGAI_VARIABEL_MODERASI/link/651ab5fab0df2f20a2080975/download?_tp=eyJjb250ZXh0Ijp7ImZpcnNOUGFnZSI6InB1YmxpY2F0aW9uIiwicGFnZSI6InB1YmxpY2F0aW9uIn19
7. Рилеев С. В., Столяр Л. Г. Звіт про управління як основний інструмент впливу на розвиток українських підприємств. *Проблеми і перспективи розвитку малого і середнього бізнесу* : монографія / за ред. Лучик С. Д. Чернівці : ЧТЕІ КНТЕУ, Технодрук, 2021. С. 266-283. URL : http://chtei-knteu.cv.ua/ua/content/download/nayka/monography/prob_persp_ms_b_2021.pdf
8. Рилеев С. В., Дріль І. І. Звіт про управління та податкові ризики компаній. *Трансформація податкової та обліково-аналітичної систем в контексті сучасних кризових явищ* : Матеріали міжнародної науково-практичної онлайн конференції, м. Чернівці, 20 травня 2021 р. Чернівці : ЧТЕІ КНТЕУ, 2021. С. 216-220. URL : http://chtei-knteu.cv.ua/ua/content/download/subsection/nayka/konf_20_05_2021.pdf
9. Kennedy P. S. J., Franstitus T. F., Tobing E. G. M. The Effect of Tax Planning on Earnings Management. *Asia Pacific Fraud Journal*. Vol. 8. № 2. 2023 PP. 311–326. URL : https://www.researchgate.net/publication/376761961_The_Effect_of_Tax_Planning_on_Earnings_Management
10. Juliani A. S., Finatariani E. Institutional Ownership Tax Planning And Tax

Avoidance Effect On Firm Value. *Jurnal Akuntansi Syariah*. Vol. 7. № 2. 2023. PP.168–183. URL : <https://ejournal.stiesyariahbangkalis.ac.id/index.php/jas/article/view/1370/371>

11. Evaluating the influence of Green Growth, Foreign Direct Investment and Financial Development towards Sustainable Environment: Evidence by Green Finance Theory / M. Sajid, M. A. Ansari, A. Tanveer, Faheem, A. Waseem. *Bulletin of Business and Economics*. Vol. 13. № 2. 2024. PP. 44–52. URL : <https://bbejournal.com/BBE/article/view/804/774>

12. Yellen J. L. Financial stability. *Business Economics, Palgrave Macmillan; National Association for Business Economics*. Vol. 58 (3). 2023. PP. 131–138 URL : https://www.researchgate.net/publication/372589948_Financial_stability

References:

1. Syafi'i, M, Chandrarin, G., Zuhroh, D. (2023). The role of corporate governance in enhancing the influence of tax planning on tax disclosure. *Management and Entrepreneurship: Trends of Development*, vol. 4, No 26, pp. 27–38. URL : <https://management-journal.org.ua/index.php/journal/article/view/468/243>

2. Sakun, O. (2021). The essence of aggressive tax planning and its consequences. *Ekonomika ta suspilstvo [Economics and Society]*. vol. 31 URL : <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/676/649> (in Ukr.).

3. Revenko, O. (2021) The influence of tax factors on the enterprise results. *Efektivna ekonomika [Economic Efficiency]*. No. 8. URL : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26858> (in Ukr.).

4. Mazur, V., Koldovskiy, A., Riabushka, L., Yakubovska, N. (2023). The formation of a rational model of management of the construction companies capital structure. *Finansovo-kredytna diyalnist: problemy teorii ta praktyky [Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice]*, vol. 6, pp. 128-144. URL : <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/4223/3977>

5. Titienko, Z., Vorona, A. (2021). Analysis of tax revenues in the budget revenue system of Ukraine Analiz podatkovykh nadkhodzen v systemi dokhodiv biudzhetu Ukrainy. *Ekonomika ta suspilstvo [Economics and Society]*. No 33. URL : <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/923/885> (in Ukr.).

6. Risna, F., Haryono, S. (2023). Pengaruh tax planning & tax avoidance terhadap nilai perusahaan dengan transparansi perusahaan sebagai variabel moderasi. *Jurnal akuntansi trisakti*, vol. 10, No 2, pp. 305–318. URL : https://www.researchgate.net/publication/374375677_PENGARUH_TAX_PLANNING_TAX_AVOIDANCE_TERHADAP_NILAI_PERUSAHAAN_DENGAN_TRANSPARANSI_PERUSAHAAN_SEBAGAI_VARIABEL_MODERASI/link/651ab5fab0df2f20a2080975/download?_tp=eyJjb250ZXh0Ijp7ImZpcnN0UGFnZSI6InB1YmxpY2F0aW9uIiwicGFnZSI6InB1YmxpY2F0aW9uIn19

7. Rylieiev, S., Stolyar, L. (2021). *Zvit pro upravlinnya yak osnovnyy instrument vplyvu na rozvytok ukrayins'kykh pidpryyemstv [Management report as the main tool of influence on the development of Ukrainian enterprises]*, pp. 266-283. ChTEI KNUTE, Tekhnodruk, Chernivtsi. URL : http://chtei-knteu.cv.ua/ua/content/download/nayka/monography/prob_persp_ms_b_2021.pdf (in Ukr.)

8. Rylieiev, S., Drin, I. (2021). Report on management and tax risks of companies. *Transformatsiya podatkovoyi ta oblikovo-analitychnoyi system v konteksti suchasnykh kryzovykh yavlyshch*. Materialy Mizhnarodnoi naukovy-praktychnoi onlain konferentsii [Transformation of tax and accounting and analytical systems in the context of modern crisis phenomena. Mat. ChTEI KNUTE of Sci. Prac. Online-Conf.] Chernivtsi, May 20.

Ukraine, pp. 216–220 URL : http://chtei-knteu.cv.ua/ua/content/download/subsection/nayka/konf_20_05_2021.pdf (in Ukr.).

9. Kennedy, P., Franstitus, T., Tobing, E. (2023). The Effect of Tax Planning on Earnings Management. *Asia Pacific Fraud Journal*, vol. 8, No 2, pp. 311–326. URL : https://www.researchgate.net/publication/376761961_The_Effect_of_Tax_Planning_on_Earnings_Management

10. Juliani, A., Finatariani, E. (2023) Institutional Ownership Tax Planning And Tax Avoidance Effect On Firm Value. *Jurnal Akuntansi Syariah*, vol. 7, No 2, pp. 168–183. URL : <https://ejournal.stiesyariahbangkalis.ac.id/index.php/jas/article/view/1370/371>

11. Sajid, M., Ansari, M., Tanveer, A., Faheem, A. (2024). Waseem Evaluating the influence of Green Growth, Foreign Direct Investment and Financial Development towards Sustainable Environment: Evidence by Green Finance Theory. *Bulletin of Business and Economics*, vol. 13, No 2, pp. 44–52. URL : <https://bbejournal.com/BBE/article/view/804/774>

12. Yellen, J. (2023). Financial stability. *Business Economics, Palgrave Macmillan; National Association for Business Economics*, vol. 58 (3), pp. 131–138 URL : https://www.researchgate.net/publication/372589948_Financial_stability

УДК 657.1.012.1:658

JEL Classification: M 15, O 12, L 86

DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2024-2.94.07>

Тетяна Портоварас, к.е.н., докторантка,
<https://orcid.org/0000-0002-2939-5101>
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль

КОМП'ЮТЕРИЗАЦІЯ АНАЛІЗУ ДЛЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ПОТРЕБ: ПРОБЛЕМИ ВИБОРУ ОПТИМАЛЬНОГО ПРОГРАМНОГО ПРОДУКТУ

Анотація

Актуальність. Постановка проблеми. Сучасні виклики ринкового середовища вимагають від суб'єктів господарювання проведення комплексного аналізу діяльності з метою розроблення бізнес-планів на перспективу та здійснення якісного управління. У зв'язку з цим, є потреба в розробленні програм з автоматизації економічного аналізу, що дозволить оперативно та якісно проводити оцінку фінансово-економічного стану суб'єкта господарювання та приймати ефективні управлінські рішення щодо його розвитку у перспективі. Тому, особливої актуальності набуває питання з розробки програм з автоматизації проведення економічного аналізу та використання сучасних